

**Η διαχείριση και η ανάπτυξη της έρευνας στο Πανεπιστήμιο Πατρών: Μια  
μεγάλη πρόκληση**

Αναστασόπουλος Βασίλης

Καθηγητής

τ. Αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Πατρών

**Περίληψη**

*Το κείμενο αυτό που είναι μεταφορά εισήγησης του ερευνητή στο σεμινάριο για τους υποψηφίους διδάκτορες του Δικτύου, επικεντρώνεται στη διαχείριση και ανάπτυξη της έρευνας στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ο εισηγητής μέσα από την 4ετή διοικητική του εμπειρία προσφέρει μια σκιαγράφιση τόσο του γενικότερου περιβάλλοντος μέσα στο οποίο καλείται να λειτουργήσει ένα ελληνικό πανεπιστήμιο σχετικά με την έρευνα όσο και των ενεργειών που έγιναν για την ανάπτυξή της στο Πανεπιστήμιο Πατρών.*

**Λέξεις κλειδιά**

*Πανεπιστήμιο, Έρευνα, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πολιτική Έρευνας.*

**Εισαγωγή**

Η διαχείριση και η ανάπτυξη της έρευνας έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και κατά τη διάρκεια της θητείας μας ως Πρυτανικές Αρχές, το διάστημα 2006-2010, ήταν από τους κύριους στόχους μας. Η διαχείριση και η ανάπτυξη της έρευνας είναι κατ'ελάχιστον το

ίδιο σημαντικές και ενδιαφέρουσες με αυτήν την ίδια την επιστημονική έρευνα. Με βάση τα όσα αποκόμισα τα τέσσερα αυτά χρόνια (2006-2010) μπορώ να υποστηρίξω ότι, σε ό,τι αφορά τη διαχείριση της έρευνας, το Πανεπιστήμιο Πατρών βρίσκεται σε καλύτερη θέση σε σχέση με τα υπόλοιπα ελληνικά πανεπιστήμια.

### **Ορίζοντας την έρευνα και την πολιτική έρευνας**

Επιγραμματικά, η έρευνα στοχεύει:

- α) στη βελτίωση της εικόνας που έχουμε για τον κόσμο,
- β) στην επίλυση προβλημάτων και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής,
- γ) στην παραγωγή επιστημονικού ερευνητικού δυναμικού,
- δ) στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Σε ό,τι αφορά το Πανεπιστήμιο, η έρευνα αποτελεί μαζί με την εκπαίδευση την πεμπτούσια της ακαδημαϊκής δραστηριότητας. Επιπλέον, αποτελεί μοχλό οικονομικής, πολιτιστικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας. **Σε κάθε περίπτωση, η επιστημονική έρευνα είναι μοχλός διασφάλισης της ακαδημαϊκότητάς του πανεπιστημίου αλλά και μηχανισμός για τη συνεχή ποιοτική αναβάθμισή του.** Μια απλοποιημένη κατηγοριοποίηση της έρευνας είναι σε βασική και σε εφαρμοσμένη. Στην επόμενη διαφάνεια η έρευνα χωρίζεται σε δύο άλλες κατηγορίες οι οποίες σχετίζονται με τις «υποδομές» για την στήριξη της όσο και με την «μεταφορά» της στην παραγωγή και τη διεθνοποίηση της. Πρόκειται για την ανταποδοτική και την ανταγωνιστική έρευνα. Όπως φαίνεται κι από την επόμενη διαφάνεια, τα δύο είδη έρευνας έχουν διαφορετικές στοχεύσεις.

## Διαφάνεια 1.



Η ανταποδοτική έρευνα πρέπει να χρηματοδοτείται «οριζόντια» και χωρίς όρους αλλά με εθνικό σχεδιασμό αφού αποτελεί την «πρώτη ύλη» για την ανάπτυξη της ερευνητικής πυραμίδας. Στοχεύει, δηλαδή, στην κατασκευή και διατήρηση μιας ερευνητικής πυραμίδας, η οποία αποδίδει έναν ιδεότυπο ερευνητικής δομής, ο οποίος μπορεί να χρησιμεύσει στην αποτίμηση της ερευνητικής δραστηριότητας ενός πανεπιστημιακού θεσμού. Η Ανταγωνιστική έρευνα στοχεύει στην αριστεία, την καινοτομία, τη δικτύωση, την παραγωγή, την οικονομική ανάπτυξη και τη διεθνοποίηση. Η αναλογία στις δαπάνες θα πρέπει να είναι περίπου 2/1 υπέρ της ανταγωνιστικής έρευνας.

Στο εθνικό περιβάλλον σημειώνουμε ότι:

- Δεν υπάρχει χρηματοδότηση των υποδομών.
- Δεν υπάρχει χρηματοδότηση της διδακτορικής έρευνας και εθνικός προγραμματισμός δημιουργίας στελεχών έρευνας.

- Δεν υπάρχει χρηματοδότηση της έρευνας ανά ερευνητή.
- Η διαχείριση της έρευνας είναι υποτυπώδης και πολλάκις αδιαφανής.
- Οι ερευνητές μας έχουν αφοπλιστεί στο επίπεδο του προγραμματισμού, αφού δεν γνωρίζουν πότε θα υπάρξουν προκηρύξεις ερευνητικών δράσεων καθώς και το οικονομικό τους ύψος.
- Υπάρχει πληθωρισμός ανθρώπινων πόρων και κατακερματισμός δυνάμεων.
- Δεν υπάρχει κουλτούρα έρευνας στον ιδιωτικό τομέα.

Τα οικονομικά μεγέθη (2007) σε εθνικό επίπεδο είναι απογοητευτικά:

- 250 Δισ. το ΑΕΠ
- 6 Δισ. το Υπουργείο Παιδείας
- 1 Δισ. η Μισθοδοσία των ΑΕΙ
- 0.1 Δισ. τα λειτουργικά έξοδα των ΑΕΙ.
- 0.01 Δισ. οι Ερευνητικές υποδομές από τις Δημόσιες Επενδύσεις.  
⇒ το μισό του 1% από το 1% του ΑΕΠ.

### **Πανεπιστήμιο Πατρών και Επιστημονική Έρευνα**

Ας έρθουμε τώρα στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Αυτό αποτελείται από:

- 4 Σχολές - 22 Τμήματα.
- 750 μέλη ΔΕΠ - 25.000 φοιτητές και 2.000 μεταπτυχιακούς φοιτητές.
- 10 Μ€ Τακτικός Προϋπολογισμός (2010).
- 7 Μ€ Δημόσιες Επενδύσεις (2010).
- 25 Μ€ Ερευνητική Δραστηριότητα (2010).

Κατά συνέπεια, το Πανεπιστήμιο Πατρών αποτελεί το μεγαλύτερο και δυναμικότερο οργανισμό της Δυτικής Ελλάδας.

Αν εστιάσουμε στον ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Πατρών τότε έχουμε τα εξής στοιχεία (μέσος όρος την τετραετία 2005-2008):

- Ερευνητικά έργα 27.000.000 ευρώ.
- Έσοδα ΕΛΚΕ ~ 2.000.000 ευρώ (Overhead, τόκοι, κ.λπ.).
- Έξοδα διαχείρισης 17%.
- Λειτουργικά έξοδα 13%.
- Υποστήριξη Πανεπιστημίου 25%.
- Υποστήριξη έρευνας και υποδομών 30%.
- Αποθεματικό – δάνεια κλπ 15%.

Τα ερευνητικά έργα ανά σχολή, για την τετραετία 2005-2008 έχουν την εξής κατανομή:

- Πολυτεχνική 51 Μ€.
- Υγείας 19 Μ€.
- Θετικών 18 Μ€.
- Ανθρωπιστικών 5 Μ€.
- Διοικ. Επιχ. – Οικ. 3 Μ€.

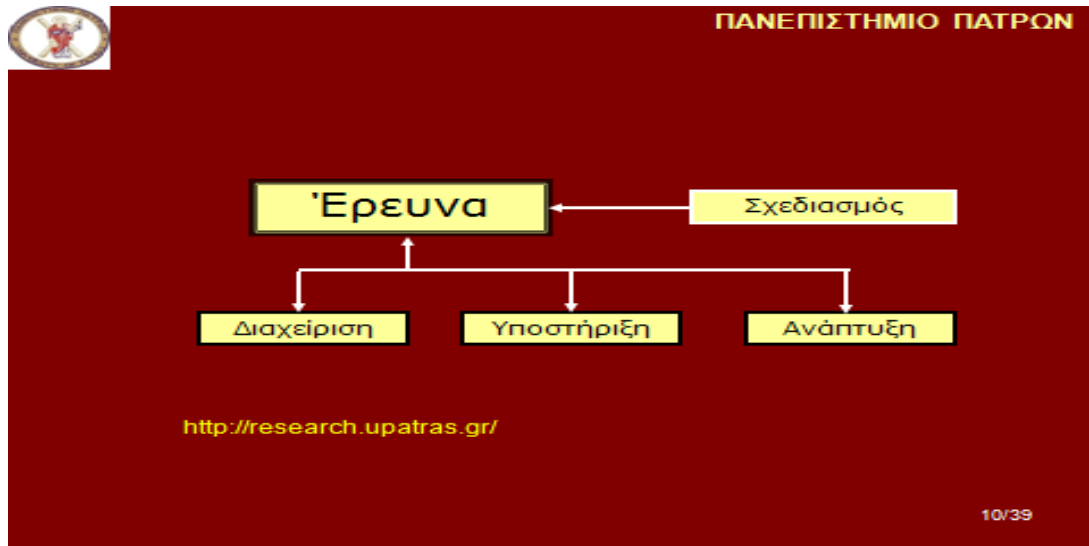
### **Σχεδιάζοντας την έρευνα**

Αν κάποιος ήθελε να αναπαραστήσει σε ένα σχεδιάγραμμα την πολιτική για την έρευνα ενός πανεπιστημιακού θεσμού, θα μπορούσε ίσως να καταλήξει στο επόμενο σχήμα.

Θα έπρεπε εδώ να σημειωθεί ότι η όλη επεξεργασία βασίστηκε στη δική μου εμπειρία

τα τέσσερα χρόνια που διετέλεσα Αντιπρύτανης σχεδιασμού και ανάπτυξης της έρευνας.

## Διαφάνεια 2.



Με άλλα λόγια, ο προγραμματισμός της έρευνας θα έπρεπε να στηρίζεται, αφενός, σε ένα διαρκή σχεδιασμό με βάση τα κάθε φορά δεδομένα, αφετέρου, να διακρίνεται σε διαχείριση, υποστήριξη και ανάπτυξη. Ας δούμε αναλυτικότερα με ποιες δράσεις πλαισιώσαμε τη δομή αυτή:

### Διαχείριση

Η προσπάθεια μας για τη βελτίωση στη διαχείριση των έργων περιέλαβε :

- Συνεχείς επικαιροποιήσεις στη δομή του οργανογράμματος.
- Επιτάχυνση διαδικασιών και συνεδριάσεων των θεσμικών οργάνων.
- Ενημέρωση όλων των εμπλεκομένων.
- Προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού (λογιστήριο, ευρωπαϊκά προγράμματα).
- Δημιουργία Ηλεκτρονικού πρωτοκόλλου.
- Ζητήματα διαδικασιών και προσωπικού (Ποιότητα-Πιστοποίηση).

- Συμβάσεις – Ασφάλιση (Νομικός έλεγχος και τεκμηρίωση).
- Πολιτική δανείων – Υποστήριξη προγραμμάτων INTERREG.
- Νομική υποστήριξη - Πολιτική διαγωνισμών (Τεκμηρίωση).
- Υπαγωγή στο καθεστώς ΦΠΑ (Σοβαρή βελτίωση του λογιστηρίου και σωστή διαχείριση των οικονομικών διαδικασιών).

### **Υποστήριξη του Πανεπιστημίου**

Στην υποστήριξη της έρευνας και της εκπαίδευσης θα μπορούσαν να ενταχθούν οι ενέργειες:

- Οικονομική υποστήριξη της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου.
- Οικονομική υποστήριξη του Κέντρου Δικτύων.
- Υποστήριξη Τμημάτων (βιβλιοθήκες – Υπολογιστικά κέντρα).
- Υποστήριξη κινητικότητας φοιτητών μέσω προγράμματος Socrates.
- Οικονομική υποστήριξη για την διεξαγωγή του Επικουρικού και εκπαιδευτικού έργου των Τμημάτων.
- Συγχρηματοδότηση υποτροφιών Ανδρέας Μεντζελόπουλος.

Σε αυτά, ας προστεθεί και η υποστήριξη του πάγιου επιστημονικού εξοπλισμού σημαντικής αξίας (>50.000€) που όμως πρέπει να προτείνεται από πολλά μέλη ΔΕΠ.

### **Ανάπτυξη**

Οι δραστηριότητες ανάπτυξης που αρχίσαμε ή συνεχίσαμε είναι οι ακόλουθες:

- Βασική έρευνα – Υποτροφίες Καραθεοδωρή .

- Διοργάνωση Συνεδρίων από μέλη ΔΕΠ.
- Μετακινήσεις για συμμετοχή σε Κοινοπραξίες, και Τεχνολογικές Πλατφόρμες.
- Πιστοποίηση με ISO ερευνητικών ομάδων.
- Οικονομική υποστήριξη για την αγορά Ερευνητικού Εξοπλισμού.
- Ανάπτυξη των Ενδο-πανεπιστημιακών Δικτύων.
- Ανανέωση πλαισίου πνευματικών δικαιωμάτων.
- Δημιουργία Ιδρυματικών προτάσεων έρευνας και ανάπτυξης.
- Καταγραφή ερευνητικού δυναμικού (<http://rdo.upatras.gr>).
- Ενημέρωση για την προκήρυξη ερευνητικών προγραμμάτων.
- Επαφή με την Περιφέρεια – Νομαρχίες – Δήμους.

### **Από το σχεδιασμό στην πράξη**

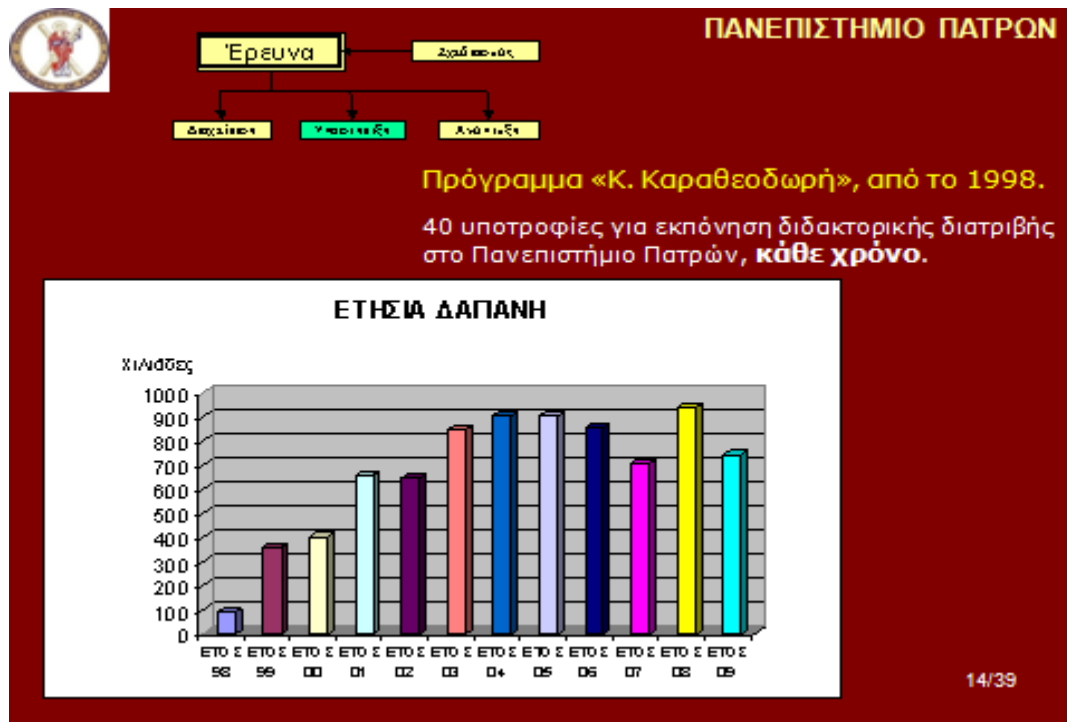
Στη συνέχεια θα δοθούν συγκεκριμένα παραδείγματα σχετικά με την υλοποίηση των προηγούμενων.

### **Το πρόγραμμα Καραθεοδωρή**

Το Πανεπιστήμιο Πατρών χρηματοδοτεί 40 προγράμματα έρευνας τριετούς διάρκειας, κάθε χρόνο, τα οποία ενισχύουν τις ερευνητικές δραστηριότητες χαμηλόβαθμων κυρίως μελών ΔΕΠ. Το επόμενο σχεδιάγραμμα δίνει τη διαχρονική εξέλιξη της χρηματοδότησης Καραθεοδωρή από το 1998 έως το 2009.



### Διαφάνεια 3.



### Τα ενδοπανεπιστημιακά δίκτυα

Τα ενδοπανεπιστημιακά δίκτυα είναι μια καινοτόμα δράση που εντάσσεται στο πλαίσιο «ανάπτυξης» της έρευνας. Τα Δίκτυα αναμένεται να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της διεπιστημονικής έρευνας σε θέματα αιχμής και να παρέχουν ολοκληρωμένες επιστημονικές υπηρεσίες. Το Πανεπιστήμιο Πατρών, στην πρώτη φάση ανάπτυξης των Δικτύων, διέθεσε μέσω του ΕΛΚΕ 300.000 ευρώ σε 37 επιλεγμένα Δίκτυα.

### Υποστήριξη ερευνητικών υποδομών

Στο πλαίσιο υποστήριξης των ερευνητικών υποδομών του Πανεπιστημίου Πατρών υποστηρίχθηκαν:

- Το Εργαστήριο Ηλεκτρονικής Μικροσκοπίας και Μικροανάλυσης (TEM, SEM).
- Το Υαλουργείο.
- Το Μηχανουργείο.
- Το Κέντρο ενόργανης ανάλυσης.
- Το Κέντρο επισκευής ηλεκτρονικών επιστημονικών οργάνων.
- Το Εργαστήριο Κέντρου Πειραματόζωων.
- Η Μονάδα Μοριακής Γενετικής.
- Το Πείραμα CAST στο CERN.
- Το Τηλεσκόπιο Αρίσταρχος.
- Το Αιολικό αυτοκίνητο.
- Η Μονάδα κλινικής αποκατάστασης.
- Το Κέντρο Προσέλκυσης και Καταγραφής δοτών μυελού οστών και η ανάπτυξη του εργαστηρίου τυποποίησης.

### **Υποστήριξη στη διεθνοποίηση της έρευνας**

Μια άλλη υποστηρικτική δράση αφορούσε τη στήριξη της ανάπτυξης της έρευνας σε διεθνείς χώρους. Αυτή πήρε τις εξής μορφές:

α) στήριξη συμμετοχής στην προετοιμασία προτάσεων, αφενός με την ενίσχυση της συμμετοχής σε υπό διαμόρφωση προτάσεων στο πλαίσιο του FP7, αφετέρου με την κάλυψη εξόδων μετακίνησης και διαμονής.

β) στήριξη της συμμετοχής σε ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες, όπως, πχ. ENIAC, ARTEMIS, Nanomedicine κ.λ.π.

## **Διαφάνεια**

Στο πλαίσιο βελτίωσης της διαφάνειας έγιναν:

- Έλεγχοι – Οικονομικά.
- Βελτίωση εσόδων.
- Προκήρυξη θέσεων – Ανοικτές και διαφανείς προσλήψεις.
- Στοιχεία με ζητήματα διαφάνειας στις Γ.Σ. των τμημάτων.
- Ενημέρωση από τον επιστημονικό υπεύθυνο για συμμετοχή στις Ερευνητικές Ομάδες.
- Ακριβής προσδιορισμός και νομική επεξεργασία στους όρους και τις συμβάσεις στα έργα.
- Αναλυτική ενημέρωση της Ολομέλειας του ΕΛΚΕ και της Συγκλήτου.

## **Ποιότητα**

Για τη διασφάλιση της ποιότητας έγιναν οι εξής ενέργειες:

- Καταγραφή διαδικασιών.
- Δείκτες εξυπηρέτησης.
- Πιστοποίηση ISO.
- Ηλεκτρονική Ανάπτυξη.
- Ολοκληρωμένη υποστήριξη έργων.
- Νομική υποστήριξη.

## **Ποιότητα στις υποδομές και τις διαδικασίες έρευνας**

Υποστηρίχθηκε η διαδικασία για την εισαγωγή και πιστοποίηση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας στα Εργαστήρια του Πανεπιστημίου. Ενδεικτικά χρηματοδοτήθηκαν:

- Αμοιβές συμβουλευτικών υπηρεσιών για την α) ανάπτυξη του συστήματος ποιότητας του εργαστηρίου και β) ανάπτυξη διαδικασιών μετρήσεων – αναλύσεων.
- Το κόστος για την διακρίβωση των οργάνων ή συσκευών του εργαστηρίου, το κόστος του Φορέα πιστοποίησης που αφορά την πιστοποίηση του εργαστηρίου (ISO 9001). Το κόστος του Φορέα πιστοποίησης, που αφορά τη διαπίστευση του εργαστηρίου.

Ας σημειωθεί επίσης ότι το Πανεπιστήμιο Πατρών έχει επικαιροποιήσει την πολιτική διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων. Ο ΕΛΚΕ υποστηρίζει την υποβολή αιτήσεων στις οποίες συμμετέχει ως συνδικαιούχος το ΠΠ (ΟΒΙ, ΕΡΟ, USPTO).

## **Ποιότητα στη διαχείριση**

Η ποιότητα στη διαχείριση της έρευνας περιλαμβάνει:

- Ηλεκτρονικό Πρωτόκολλο.
- Αναβάθμιση λογισμικού για τη λειτουργία του Λογιστηρίου σύμφωνα με τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και εισαγωγή νέων διαδικασιών και εντύπων.
- Αναβάθμιση του λογισμικού για παρακολούθηση του Φυσικού Αντικειμένου των έργων.
- Πλήρη ταξινόμηση του αρχείου του ΕΛΚΕ.

- Σε πλήρη ανάπτυξη και συνεχή προσαρμογή: Οργανόγραμμα – Διαδικασίες – Τεκμηρίωση.
- Συγκεκριμένες διαδικασίες για Διαγωνισμούς και αξιοποίηση των χρημάτων στις Τράπεζες.

Σε όλα αυτά ας προστεθούν:

- ✓ Οι Δείκτες αποτελεσματικότητας, <http://research.upatras.gr/index/page/2/6>.
- ✓ Η νέα Ιστοσελίδα της Επιτροπής Ερευνών, <http://research.upatras.gr/>.
- ✓ Η συστηματική ενημέρωση για προκηρύξεις έργων.

Με όλη αυτή την οργανωτική και διαχειριστική ανάπτυξη ο ΕΛΚΕ απέκτησε διαχειριστική επάρκεια.

### **Διαχειριστική επάρκεια**

Ο ΕΛΚΕ έχει διαχειριστική επάρκεια από την 1-1-2009. Η επάρκεια αυτή ήταν σημαντική στο βαθμό που απαιτήθηκε στα πλαίσια του ΕΣΠΑ. Μάλιστα, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΥΠΕΠΘ διεξήγαγε επιτόπιο έλεγχο των διαδικασιών που τηρούνται, του εγχειριδίου επάρκειας καθώς και του λογιστικού και μηχανογραφικού συστήματος διαχείρισης έργων.

Επιπλέον, από 01.01.09, ο ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Πατρών απέκτησε ΑΦΜ διαφορετικό από αυτό του Πανεπιστημίου και λειτουργεί πλέον σε κανονικό καθεστώς ΦΠΑ. Όλες οι διαδικασίες διέπονται του λοιπού από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ), τον Κώδικα του ΦΠΑ και τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Το νέο καθεστώς συντελεί στον συμψηφισμό του ΦΠΑ στα Προγράμματα Παροχής

Υπηρεσιών και στην απαλλαγή του ΦΠΑ σε κατηγορίες δαπανών των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

### **Συμβολή στην ανάπτυξη της περιοχής**

Στο πλαίσιο της προσπάθειας του Πανεπιστήμιο Πατρών για την ανάπτυξη της περιοχής εντάσσονται οι ενέργειες:

- Ενδο-πανεπιστημιακά δίκτυα.
- Υποστήριξη αριστείας και της καινοτομίας με οικονομική και θεσμική υποστήριξη των αντίστοιχων ομάδων.
- Αναπτυξιακός Ιστός με Ινστιτούτα Έρευνας, Υπηρεσίες και Πολιτισμό.

### **Αποτύπωση και Προβολή του ερευνητικού έργου του Πανεπιστημίου Πατρών**

Στην προσπάθεια αποτύπωσης και προβολής του Πανεπιστημίου Πατρών έγιναν τα ακόλουθα:

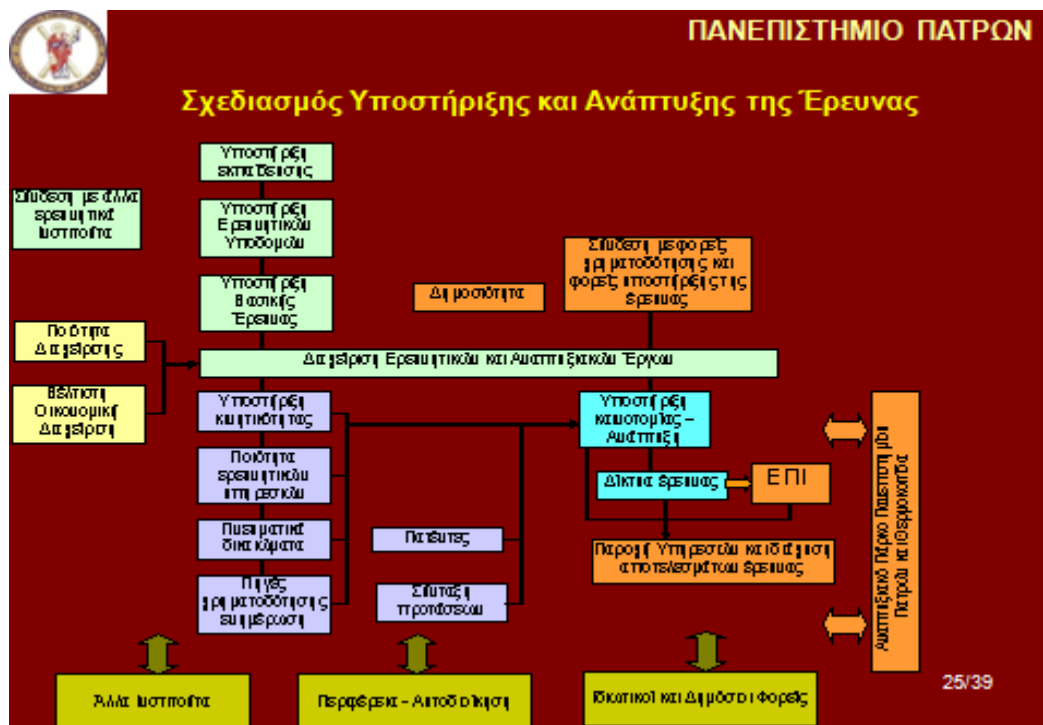
- Ακαδημαϊκή Επιτροπή προβολής του ερευνητικού έργου.
- Καταγραφή του ερευνητικού δυναμικού (on line database).
- Συνοπτική περιγραφή της ερευνητικής δραστηριότητας των Τμημάτων και αντίστοιχο φυλλάδιο.
- Νέος οδηγός χρηματοδότησης.
- Ερευνητική επετηρίδα.
- Εκδηλώσεις για την παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Τέλος, συντάσσεται φυλλάδιο σχετικά με την πολιτική έρευνας του ΠΠ.

## Συνοψίζοντας

Με βάση όλα τα προηγούμενα συγκροτήθηκε το αναλυτικό σχήμα για το σχεδιασμό της υποστήριξης και ανάπτυξης της έρευνας, ο οποίος αποδίδεται στην επόμενη διαφάνεια 4.

### Διαφάνεια 4



## Οικονομικά

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση, στη συνέχεια γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση που αφορά τα οικονομικά του Πανεπιστημίου Πατρών και του ΕΛΚΕ για τα χρόνια 2008 και 2009.

## Διαφάνεια 5

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ**

Οι επιχορηγήσεις το 2009 σε σύγκριση με το 2008 είχαν ως εξής :

<b>ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ</b>		
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2008	2009
7300/00-20 ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	3.906.853,83	4.022.610,00
7403/20 ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	15.304.557,67	8.348.413,00
7403/30 ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	10.818.094,76	12.476.846,00
7502/20 ΕΣΟΔΑ ΑΜΟΙΒΩΝ ΔΕΠ 1%	1.083.978,80	755.751,00
7502/30 ΕΣΟΔΑ ΑΜΟΙΒΩΝ ΔΕΠ 10%	193.898,20	140.811,00
7490/00 ΛΟΙΠΑ ΕΣΟΔΑ	695.618,97	988.294,00
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>32.003.002,23</b>	<b>26.732.725,00</b>

Τα έσοδα της Επιτροπής Ερευνών το έτος 2009 σε σύγκριση με το 2008 είχαν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2008	2009
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ Ο/Η	1.836.740,10	1.184.595,00
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ 1% ΑΜΟΙΒΩΝ ΔΕΠ	28.412,06	19.177,00
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ 10% ΑΜΟΙΒΩΝ ΔΕΠ	85.762,59	70.813,00
ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ 15% <u>ΕΛΕΥΘ.ΕΠΑΓΓ.</u>	105.956,62	382.024,00
ΛΟΙΠΑ ΕΣΟΔΑ	65.841,63	30.775,00
ΕΣΟΔΑ ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ	1.150.000,00	800.500,00
ΤΟΚΟΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΕΥΝΩΝ	615.512,71	483.707,00
ΤΟΚΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	197.333,97	86.877,00
ΑΔΙΑΘΕΤΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	283.421,18	16.929,00
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ		762.112,00
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>4.368.980,86</b>	<b>3.837.509,00</b>

## Διαφάνεια 6

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ**

**Υποστήριξη Δεκαετιών ΕΛΚΕ**

Οι δαπάνες της Επιτροπής Ερευνών για το έτος 2009 και οι προβλεπόμενες για το 2010 φέρονται στον ακόλουθο πίνακα. Οι δαπάνες αυτές έχουν ταξινομηθεί σε τρεις κατηγορίες. Σε δαπάνες διαχείρισης και λειτουργίας του ΕΛΚΕ, σε δαπάνες υποστήριξης του Ιδρύματος και σε δαπάνες υποστήριξης της έρευνας. Σημιά: θα πρέπει να είναι η τελευταία κατηγορία δαπανών να αντιστοιχεί σε ποσοστό 50% και περισσότερο των συνολικών δαπανών του ΕΛΚΕ.

Στον προϋπολογισμό του 2010 οι δαπάνες που φέρονται είναι προβλέψεις και θα κεραιθθούν σε χαμηλότερο επίπεδο.

<b>ΔΑΠΑΝΕΣ 2009</b>		<b>ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2010</b>	
<b>Α) ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</b>		<b>Α) ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</b>	
Ανάδοκος Έργου - Επιδόματα	325.570,00	Ανάδοκος Έργου - Επιδόματα	400.000,00
Λοιπές Αμοιβές	53.252,00	Λοιπές Αμοιβές	138.400,00
Λειτουργικές Δαπάνες	127.858,00	Λειτουργικές Δαπάνες	150.000,00
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>506.680,00</b>	<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>688.400,00</b>
<b>Β) ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ</b>		<b>Β) ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ</b>	
Δαπάνες Πρωτονοκού	120.000,00	Δαπάνες Πρωτονοκού	120.000,00
Συνέδρια	30.000,00	Συνέδρια	35.000,00
Σεμινάρια	10.000,00	Σεμινάρια	10.000,00
Βιβλιοθήκη	190.000,00	Βιβλιοθήκη	97.000,00
Επικοινωνία	170.000,00	Επικοινωνία	170.000,00
Υποστήριξη Τμημάτων	77.000,00	Υποστήριξη Τμημάτων	77.000,00
ΚΕΑΔ	121.200,00	ΚΕΑΔ	80.000,00
Διαηλεκτά	277.000,00	Διαηλεκτά	50.000,00
Πολιτιστικές δραστηριότητες	10.000,00	Πολιτιστικές δραστηριότητες	20.000,00
Γραφία Διεθνών Σχέσεων	10.000,00	Γραφία Διεθνών Σχέσεων	20.000,00
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>1.015.200,00</b>	<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>659.000,00</b>
<b>Γ) ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</b>		<b>Γ) ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ</b>	
Πόρος Επιστημονικού Εξοπλισμού	170.000,00	Πόρος Επιστημονικού Εξοπλισμού	240.000,00
Ευδοπιστημονικό Δίκτυο	297.800,00	Ευδοπιστημονικό Δίκτυο	200.000,00
Ερευνητικές Ανάγκες	325.800,00	Ερευνητικές Ανάγκες	315.000,00
Διεκδίκηση Έργων	13.936,00	Διεκδίκηση Έργων	20.000,00
Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας	3.040,00	Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας	10.000,00
Παροχή Εργαστηρίων	8.115,00	Παροχή Εργαστηρίων	10.000,00
Πρόγραμμα Κ.Καραθεοδωτή	18.000,00	Πρόγραμμα Κ.Καραθεοδωτή	20.000,00
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>832.291,00</b>	<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>815.000,00</b>



## **Τα προβλήματα του πεδίου**

Ως τώρα παρουσιάστηκαν στοιχεία που αφορούν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη της έρευνας στο Πανεπιστήμιο Πατρών την τετραετία 2006-2010. Σε αυτήν την ενότητα θα παρουσιαστούν ενδεικτικά κάποια από τα πολλά προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν την ίδια περίοδο. Στόχος είναι να γίνει -έστω και ενδεικτικά- κατανοητό το περιβάλλον μέσα στο οποίο κληθήκαμε να εργαστούμε.

Τα προβλήματα μπορεί να διαχωριστούν σε εξω-πανεπιστημιακά και ενδο-πανεπιστημιακά. Στη συνέχεια θα δοθούν κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ας σημειωθεί ότι στην πραγματικότητα οι δύο κατηγορίες δεν είναι ανεξάρτητες αλλά λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία. Η ξεχωριστή τους παρουσίαση γίνεται για αναλυτικούς λόγους.

## **Εκτός πανεπιστημίου προβλήματα**

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε σε τρία διαφορετικά προβλήματα, τα οποία είναι κομβικά, το καθένα από την πλευρά του:

- α) η χρηματοδότηση της έρευνας.
- β) η διαχείριση της χρηματοδότησης.
- γ) η σχέση πανεπιστημίου-παραγωγής.

Η χρηματοδότηση της έρευνας στην Ελλάδα είναι ανεπαρκής και αβέβαιη. Αναρωτιέται κανείς, αν υπάρχει στην πραγματικότητα πολιτική έρευνας. Αυτό από μόνο του είναι καταλυτικό. Για παράδειγμα, με ανύπαρκτη ή ασταθή χρηματοδότηση πως μπορεί

κάνεις να διασφαλίσει τις υποδομές του; Αλλά κι αν αυτό το πετύχει, πως θα κρατήσει τους ερευνητές στο πανεπιστήμιο;

Ας το δούμε και πιο αναλυτικά. Η έρευνα θα πρέπει να είναι σε κάποιο βαθμό ανταποδοτική και όχι εξολοκλήρου ανταγωνιστική. Αν δεν φτιάξεις τις μεγάλες υποδομές έρευνας, τις εργαστηριακές υποδομές, αν δεν εξασφαλίσεις τη συντήρησή τους, τα αναλώσιμά τους, το εξειδικευμένο προσωπικό τους, πως θα κάνεις έρευνα; Για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι θα πρέπει να σημειώσω ότι όλα αυτά προϋποθέτουν μεγάλα οικονομικά μεγέθη. Το Πανεπιστήμιο δεν μπορεί μόνο του να τα στηρίξει όλα αυτά. Από την άλλη, αν κάποιος ρωτήσει που πάνε τα ελάχιστα χρήματα που δίνονται; Η απάντηση είναι απογοητευτική: υπάρχει πολυδιάσπαση δυνάμεων.

Μετά έρχεται η κυβέρνηση και μιλά για αριστεία. Πως; Αν δεν έχεις εξασφαλίσει τα προηγούμενα; Από εκεί και πέρα, υπάρχει κι άλλο ένα ζήτημα. Η εξασφάλιση αξιόπιστων διαδικασιών χρηματοδότησης. Το ίδιο ισχύει και στο επόμενο μεγάλο βήμα την εξωστρέφεια και τη διεθνοποίηση του Πανεπιστημίου.

Αντ' αυτού, τι έχουμε, σήμερα, στην Ελλάδα; Η υπάρχουσα δημόσια δομή διαχείρισης της έρευνας (ΓΓΕΤ) λειτουργεί με υπαλλήλους που βρίσκονται στο ίδιο γραφείο για δεκαετίες, έχει ο καθένας τη δική του «πελατεία» και συνήθως δεν μπορεί να τον πειράξει κανείς (πρωτοφανές σε παγκόσμιο επίπεδο). Η κάθε κυβέρνηση ορίζει ένα διοικητή, συνήθως πανεπιστημιακό. Αυτός δεν μπορεί να επέμβει, γιατί απλούστατα ξέρει ότι με την επόμενη κυβέρνηση θα γυρίσει στο πανεπιστήμιό του και δεν θα ξαναδεί ερευνητικό πρόγραμμα.

Χρειαζόμαστε χρήματα για τη μεταδιδακτορική έρευνα. Είναι το πιο δυναμικό κομμάτι σήμερα. Πρόκειται για τα άτομα που έχουν πάρει διδακτορικό και θέλουν να συνεχίσουν. Πως θα τους κρατήσεις στην έρευνα; Δεν υπάρχει ουσιαστική και σταθερή

στήριξη, κι όταν αυτή υπάρχει είναι εξαιρετικά αργή, ετεροχρονισμένη και ασταθής (Πυθαγόρας).

Να δώσουμε κι ένα αντίθετο παράδειγμα, σταθερής χρηματοδότησης. Το ΤΣΜΕΔΕ δίνει κάθε χρόνο 3 εκ. ευρώ στο Πανεπιστήμιο Πατρών, στην Πολυτεχνική Σχολή. Έτσι, τα περίπου 200 άτομα της Πολυτεχνικής Σχολής έχουν 20-30.000 ευρώ ο καθένας για έρευνα.

Η όλη κατάσταση αβεβαιότητας και μη χρηματοδότησης έχει κι ένα επιπλέον αποτέλεσμα. Για παράδειγμα, αν έρθει κάποιος αύριο στο Φυσικό και μας πει σας δίνω 5 εκ. ευρώ για να πάρετε εξοπλισμό, δεν θα ξέρουμε να του απαντήσουμε. Δεν προγραμματίζουμε. Το πιο πιθανόν είναι να πάρουμε υπολογιστές!

Τέλος, και η σύνδεση πανεπιστημίου – παραγωγής δεν υφίσταται. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για αυτό. Δεν έχουμε σύνδεση με την παραγωγή, γιατί ουσιαστικά στην Ελλάδα δεν έχουμε παραγωγή. Από την άλλη, εκεί που υπάρχει κάποια παραγωγή, δεν υπάρχει κουλτούρα επένδυσης στην έρευνα. Μετά μπορούμε να αποδώσουμε ευθύνες στα Πανεπιστήμια; Βέβαια, υπάρχει και μια άλλη διάσταση που δεν διευκολύνει. Για να πούμε την αλήθεια σέρνουμε ακόμα τα κατάλοιπα του εμφυλίου πολέμου. Επομένως, δεν είναι εύκολο να χρησιμοποιηθεί ο ιδιωτικός τομέας. Δεν είναι εύκολο να έρθει στο πανεπιστήμιο ακόμα κι αν υπάρχουν αυστηρές διαδικασίες. Να δώσω ένα παράδειγμα, για τις έμμεσες συνέπειες αυτού. Το ΕΤΗ (Ζυρίχη) έχει 500 εκ. ευρώ το χρόνο δαπάνες για έρευνα και αυτές είναι σχεδόν εξολοκλήρου από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το ίδιο ποσό είναι περίπου η συνεισφορά της NOKIA στο Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι. Αυτό όμως είναι πιθανότατα πολύ πιο δυναμικό και πολύ πιο πολλαπλασιαστικό από ότι η χρηματοδότηση στο ΕΤΗ διότι είναι κεφάλαιο πιο απαιτητικό αφού έρχεται από την παραγωγή.

## Εντός πανεπιστημίου προβλήματα

Ας ξεκινήσουμε με κάτι πραγματικά σημαντικό. Το πανεπιστήμιο πρέπει να διασφαλίζει τη συνεχή παραγωγή του ερευνητικού επιστημονικού δυναμικού. Πρόκειται για μια διαδικασία επίπονη και χρονοβόρα. Το πανεπιστήμιο πρέπει να μάθει στους φοιτητές να ερευνούν από τα πρώτα τους βήματα. Πρέπει να τους περάσει τη λογική όχι της αποστήθισης αλλά του ελέγχου της μάθησης αλλά και της έγνοιας για την παραγωγή της γνώσης. Αν το κάνουμε αυτό, τότε θα προκύψουν και οι άλλες δύο διαστάσεις που σχετίζονται με την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και/ή της περιοχής που από ό,τι φαίνεται η πολιτεία δεν μοιάζει να υπολογίζει.

Εν πάση περιπτώσει, ας κρατήσουμε εδώ το σημαντικό, τους φοιτητές ως ανθρώπινο δυναμικό. Με άλλα λόγια, χρειαζόμαστε μια πολύ καλή και τυπική διαδικασία με όλους τους απαραίτητους μηχανισμούς στην οποία θα εμπλέκονται όλοι οι φοιτητές για να εξοικειώνονται με την έρευνα. Στη συνέχεια, μέσα από αυτή θα συγκροτούνται οι ερευνητικές ομάδες και στη συνέχεια μέσω αυτών θα μπορούσε κανείς να διεκδικήσει την αριστεία. Διαφορετικά, πως θα κατασκευάσεις την αριστεία, αν δεν έχεις τον κατάλληλο μηχανισμό να τη δημιουργήσεις; Είναι εντυπωσιακό ότι όλοι, και ιδιαίτερα το Υπο φγείο, μιλοῦν για την αριστεία αλλά κανείς δεν μας λέει πως αυτή θα δημιουργηθεί.

Προσωπικά, πιστεύω ότι καλό θα ήταν να δημιουργηθούν οι υποδομές εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο που στη συνέχεια θα οδηγήσουν προς την αριστεία. Ας γίνουν αρχικά οι βασικές υποδομές, ας πούμε, ως το επίπεδο της διπλωματικής εργασίας, δηλαδή μέχρι το επίπεδο της αυτενέργειας του φοιτητή στο τελευταίο στάδιο πριν το πτυχίο του και στη συνέχεια ας αρχίσουμε να αγωνιζόμαστε για οτιδήποτε είδους χρηματοδότηση της έρευνας είτε είναι εφαρμοσμένη, είτε είναι βασική, είτε είναι αριστεία είτε είναι

οτιδήποτε. Συνεπώς, εκείνο που θέλω να τονίσω είναι η ανάγκη κατάλληλης εκπαίδευσης στο βασικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού.

Ας δώσουμε ένα απτό παράδειγμα με αριθμούς. Τα Πανεπιστήμια Πατρών αποτελεί το 1/10 της ελληνικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Το 2009, τα πανεπιστήμια όλα έλαβαν 1,1 δισεκατομμύρια ευρώ για τη μισθοδοσία και τα λειτουργικά τους έξοδα. Το 2010, αυτό το πόσο μειώθηκε στα 900 περίπου εκατομμύρια. Οι συνολικές εθνικές δαπάνες για ερευνητικές υποδομές με βάση τις συζητήσεις που έχουν ήδη γίνει υπολογίζονται στα 10 εκατ. ευρώ. Αυτά θα έπρεπε να καλυφθούν από τις δημόσιες επενδύσεις. Το 2010 δεν δόθηκαν όμως. Το 2009 δόθηκε 1 εκ. ευρώ σε όλο το Πανεπιστήμιο Πατρών για ερευνητικές υποδομές, που σημαίνει ότι αντιστοιχούσαν περίπου 1.200 ευρώ σε κάθε ένα μέλος ΔΕΠ. Κατά συνέπεια, με αυτό το ποσό δεν μπορούσες να κάνεις τίποτα. Με τα τρέχοντα δεδομένα δεν θα έχουμε τα επόμενα χρόνια ούτε αυτό.

Αν το ΑΕΠ της χώρας ήταν 300 δις το 2010, τότε το 2% είναι 6 δις. Αυτό το ποσό αντιπροσωπεύει τον ετήσιο προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας. Με βάση τη συνθήκη της Λισσαβόνας τα χρήματα αυτά θα έπρεπε να πηγαίνουν στην έρευνα. Αν λοιπόν το ΠΠ έπαιρνε το 10% αυτού του ποσού τότε θα είχε 600 εκατομμύρια το χρόνο για τη στήριξη της έρευνας. Θα μπορούσε πραγματικά να επενδύσει στις βασικές του ερευνητικές υποδομές και στο ανθρώπινο δυναμικό του. Κατ' επέκταση, θα μπορούσε να δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να συνεισφέρει στην ενεργοποίηση παραγωγικών τομέων που θα ενδιαφερόταν για την έρευνα.

Δείτε άλλο ένα παράδειγμα. Το 2008, χρειάστηκε να βελτιώσουμε το λογιστήριο της Επιτροπής Ερευνών έτσι ώστε να είναι κατάλληλο και να μπορέσει να τρέξει το καθεστώς ΦΠΑ λειτουργώντας σαν μια πολύ καλή εταιρεία. Η εταιρεία που συντηρεί

το λογισμικό παίρνει κάθε χρόνο 30.000 ευρώ, ενώ για την νέα εγκατάσταση μας ζήτησε 100.000 ευρώ. Δαπανήσαμε το ποσό αυτό για να υποστηρίξουμε τη διαχείριση της έρευνας και όχι την ίδια την έρευνα.

Ας γυρίσουμε όμως στην ανάπτυξη της έρευνας. Έπρεπε να βρούμε χρήματα να πληρώνουμε υποτροφίες για την έρευνα, να στηρίζουμε τη διοργάνωση συνεδρίων, τις μετακινήσεις στο εξωτερικό, να μπορούν να πάρουν ISO ερευνητικές ομάδες για τα εργαστήριά τους και την παροχή υπηρεσιών τους.

Το γεγονός ότι δεν δίνονται κρατικές υποτροφίες, μας έχει δυσκολέψει πολύ. Έχουμε (τα πανεπιστήμια) ζητήσει κατ' επανάληψη να δίνονται κάθε χρόνο 400 υποτροφίες. Δεν έχουμε εισακουστεί. Αν γινόταν αυτό θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της βασικής έρευνας. Ο ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Πατρών δίνει 200.000 ευρώ κάθε χρόνο για επικουρικό εκπαιδευτικό έργο. Να λειτουργούν τα εργαστήρια και να δίνεται και μια ενίσχυση σε μεταπτυχιακούς φοιτητές. Έχουμε το πρόγραμμα Καραθεοδωρή με χρηματοδότηση κάθε χρόνο 40 ερευνητικών προτάσεων. Είναι κι αυτό μια βοήθεια.

Ας συνεχίσουμε όμως πιο πέρα τα σχετικά με την ανάπτυξη της έρευνας μαζί με την ανάπτυξη της περιοχής. Είμαστε υποχρεωμένοι να το δούμε, αν θέλουμε να αναπτυχθούν οι ερευνητικές ομάδες περισσότερο. Να προσπαθήσουμε να συνδεθούμε με τον παραγωγικό ιστό κι αν δεν υπάρχει αυτός να τον δημιουργήσουμε!

Να δούμε όμως και τα προβλήματά μας και να πάμε μπροστά. Για παράδειγμα, την αποτύπωση και προβολή του ερευνητικού έργου. Κάναμε ελάχιστα. Προσπαθήσαμε να εκδώσουμε κάποια φυλλάδια για την προβολή της ερευνητικής δραστηριότητας των Τμημάτων. Τα Τμήματα, όμως, δεν ανταποκρίθηκαν. Αυτή τη στιγμή έχουν ανταποκριθεί μόνο τα δέκα στα είκοσι-δύο. Αυτά τα Τμήματα έχουν το δικό τους φυλλάδιο στα Αγγλικά και παρουσιάζουν προς τα έξω τις ερευνητικές τους

δραστηριότητες. Κι όμως αυτό ήταν πολύ σημαντικό για την ανάπτυξη της ερευνητικής δραστηριότητας.

Θα ήθελα να κλείσω με το εξής: είμαστε πολύ πίσω σε ζητήματα διαχείρισης της έρευνας, γιατί γι' αυτό μιλάμε. Πρέπει να δούμε τι σχεδιάζουν και τι κάνουν οι άλλοι Ευρωπαίοι. Πρέπει να κάνουμε πρώτα αυτά που έχουν κάνει οι άλλοι. Υπάρχουν λοιπόν διαδικασίες στην ανάπτυξη της έρευνας που απαιτούν την ανάπτυξη μιας κουλτούρας την οποία δεν μας βοήθησε ποτέ η Πολιτεία να αποκτήσουμε και φαίνεται πως δεν θα μας βοηθήσει να αποκτήσουμε την επόμενη δεκαετία έτσι όπως πάνε τα πράγματα. Η προσωπική μου λοιπόν ελπίδα είναι αυτό να προσπαθήσουμε να το καταφέρουμε μόνοι μας διεκδικώντας χρηματοδοτήσεις από αλλού.

Προσωπικά ευελπιστώ, γιατί υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν να βοηθήσουν. Εκείνο που με φοβίζει είναι η μοναχικότητα των μελών ΔΕΠ στο βαθμό που ασχολούνται αποκλειστικά και μόνο με το ατομικό τους συμφέρον. Αυτός είναι πραγματικά ένας μεγάλος εσωτερικός κίνδυνος.

Μια που μιλάμε για κινδύνους, ας προσθέσω έναν ακόμα. Όπου δημιουργούνται σημαντικά αποθεματικά κεφάλαια για ανάπτυξη εμφανίζονται ταυτόχρονα οι κομματικοί μηχανισμοί εξουσίας...